

מסורת הש"ס

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מו.

עין משפט
נר מצוה

נב א מ״ פ״ט מהל'
מלכים הלכה ב:
נג ב ג מ״ פ״ח מהל'
עבודת כוכבים הלכה
ב סמג לאוין מה טו״ש״
י״ד ק״ קמה סע״ א:
נד ד מ״ שס הלכה ג
סמג שס טור ש״ע
י״ד ק״ קלט סע״ א
בהג״ה:
נה ה מ״ שס סמג שס:

תורה אור השלם

1. אבד תאבדון את כל
המקמות אשר עבדו שם
הגוים אשר אתם ירשים
אתם את אלהיהם על
ההרים דרומים ויעל
הגבעות ותחת כל עץ
רענן;
2. ונתתם את מזבחתם
ושבתם את מצבתם
ואשריהם תשרפן באש
ופסילי אלהיהם תגדעון
ואסבתם את שמם מן
המקום ההוא:

דברים יב ג
3. וְלֹא תִבְיֵא תוֹעֵבָה אֶל
בֵּיתְךָ וְהָיִיתָ חֶרֶם כְּמֹהוּ
שֶׁכָּן תִּשְׁקָצֶנּוּ וְתַעֲב
תִּתְעַבְּנּוּ כִּי חֶרֶם הוּא:
דברים ז כו

רבינו חננאל (המשך)

ומותר. אף אבני הלל
שכן מקשינן מה לה
כך. מוכרח כלול האמר
באבי אהרן
שאין מחזירות בהמה
חיותה שאינה מחוברת
בקרקע ומותר לחלוץ;
והזקן מה להבטח אצל
נאסר את עבדו בהנאה
שכן בעל חיים. האמר
באביו שדלדלו שחייב
בנות חיים. הרי יוכיח מה
הזקן לו. (מה להוציא)
השור שבהן שני
ששתו מבייחין. חייב
מבטחה בעל מום ומומר
אף נמי מבייחין. איש
ומבטחה מהמה שהרי
ושנתו. תמימה נעשית
בעל מום והאילן יבשל.
ואפי' ששתו ועבדו
לא נאסרו. כך אבי ר' יוחנן
שדלדלו לא נאסרו. ומאן
אמר רב אבהו דמרינא
דשור לא תשתריה דכתיב
ותצט תחננו כי חים
הוא. (ב) ודייק חזקיה
הוא חייא אבא רב חיה
לשחוקה ולא התשתה
להתחת אביעאל אלא
היא וקפא אף היה
תפסית דא דאס אלא
שכן בני ר' חייא אלא
דאסר ומביעאל היה כגון
קפא שחיה להשתחוקת
היה ולא התשתה לה ובא
עובד כוכבים התשתה

לה וכבוד דאמר ישרא
שוקף לבניה להשתחות
והוא עובר כוכבים
והשתחווה לה אסרה. וקא
מיבעיא ליה לבניה. הוא
דמינכרא זקיפתה אבל
ביצה לא או דלמא
לא שנא תיקו: בעי
רמי בר חמא המשתחווה
אבנים (מותר)
להרצבות בן מותרות
לכנות מהו מוכח אי לא

(א) נראה ד"ל מדקמני זרעים
והרים אלמא זרעים דומיא
דהר וכו'. (ב) נראה ד"ל
ודייקן דיהודה ומזיקה בני ר'
חייא הוא דשרו מדבצי חזקיה
זקן ב"ה וכו' ש"מ בני חייא
הוא דשרו והדר דמי דלעולם
הוא דאסרי ומיבצי ליה וכו'.

צִים גִּלְיָה: (ד) לֶשׁוֹן גּוֹבֵה גִלְיָה: צִים כְּרִיאָה. לֶשׁוֹן חֲפִירָה וּשְׁפִלוֹת:
וּנְוֹבֵדִינֵן בְּסִיף. דְּבִי נַח נִלְטוּוּ עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּסִנְהֶדְרִין
(דף טו.) וְחֲמִירִינֵן הֵסֵם כֵּן מִמֵּתָה הָאֲמֹרָה לְבִנֵּי נַח אִינֵה אֵלֶּה סִיף:
וְלֹקָמָה בּוֹרֵעִים שׁוֹרֵעַ מִסְתַּלֵּה לֶכֶד: וּרְבֵנָה. דְּאֶסְקִירָה וְאֶפִּילוּ
שְׁדִלְלוּ. נִקְרָה מִלְּהִילָה

לרבנן: שדלדלו. נעקרו מאלהן
והשתחוה עכו"ם להם: צהמה
תורית. שאינה מחובר ואינה נאסרת
צהשתחוויה למדאסר רחמנא נעזר

הגהות הב"ח

[illegible]

מוסף רש"י

בית כריא. צית הכסא
לשון כרו שומה (תמורה
כח:). להשתחוות לה.
ולא השתחוה לה, ובא
עכו"ם והשתחוה לה
אסורה. אע"פ שאינה שלו
(לקמן נג:).

רבינו חננאל

אלא מה שהמיר לך הכתוב בפירוש:
בני רבי חייל. יהודה וחוקיה שמו:
הוי מעשה. (א) דלכתי איכא תפיסת
 יד אדם. אלתא בני ר' חייל תפיסת
 בעו: לעולם אימא לך בני ר' חייל.
 הוא דאמרי ללא בעינן תפיסת יד
 בדבר תלוס (ב) ולא בדבעלי חיים ציו

צעודת כוכבים אין בישראל ונאסרת
לעבדה פלוגתא דר' ישמעאל ור' ע
ידי אדם בעי וזה לשם צעודת כוכבים
אסורה מיד הא נמי אסורה מיד ולמ"ו
ליה: וכוונן. דהשחמחה לה עובד כוכבים
שאינו שלו וכדפיס יודעה אמר שמואל כ
דעובד כוכבים: (א) אסורה. אפילו למ"ו
דכיון דלוקמה ישראל גלי אדעמיה דניח
לד"ה. והך זקופה דנקט משום גלוי ד
בשחמחוחתו של עובד כוכבים שהרי אי
צבעי לה חוקיה ולא משום משה דד
לחוקיה: (ב) דוקא לבניה דמינכרל זק
ט נעבד. בדעלי חיים אסור לבגודו

אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר יאבד תאבדון
אם כן מה ת"ל ²ואבדתם את שמם מן
המקום ההוא ⁶לכנות לה שם יכול לשבח
לשבח ס"ד אלא יכול לא לשבח ולא
לגנאי ת"ל ³שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו
כי חרם הוא הא כיצד ⁷היו קורין אותה
בית גליא קורין אותה בית כריא ⁸עין
כל עין קוץ תני תנא קמיה דרב ששת
⁹העכו"ם העובדים את ההרים ואת
הגבעות הן מותרין ¹⁰ועובדיהן בסי"ף ואת
היורעים ואת היקיות הן אסורין ועובדיהן
בסי"ף א"ל דאמר לך מני ¹¹רבי יוסי בר
יהודה היא דאמר אילן שנמטע ולבסוף עבדו
אסור ולוקמה ¹²באילן שנמטע מתחלה לכך
ורבנן לא ס"ד דקתני דומיא דהר מה הר
שלא נמטע מתחלה לכך אף האי נמי שלא
נמטע מתחלה לכך איתמר ¹³אבני הה
שנלדלו בני רבי חייא ורבי יוחנן חד אמר
אסורות וחד אמר ¹⁴מותרות מ"ט דמ"ד
מותרות כהר מה הר שאין בו תפיסת ידי
אדם ומותר אף הני שאין בהן תפיסת ידי
אדם ומותרין מה להר שכן מחובר בהמה
ותוכיה מה לבהמה שכן בעלת חיים הרי
יוכיח והזור הרין לא ראי זה כראי זה ולא
ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאין
בהן תפיסת ידי אדם ומותר אף ¹⁵כל שאין
בהן תפיסת ידי אדם ומותר מה להצד השווה
שבהן שכן לא נשתנו מבריותן אלא אתיא
מבהמה בעלת מום ומהר ואי נמי מבהמה
תמה ומאילן יבש ומאן דאסר להכי כתיב
שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו דאע"ג דאתיא
מדינא להיתרא לא תתיא תסתיים דבני
ר' חייא דשרו דבעי חזקיה וקפ ביצה

אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר אבד תאבדון. תימה הלא תטריץ לר"ע למדע אבד ואחר כך תאבדון כר' יוסי בר' יהודה דקס נשיטת דר' יוסי הגלילי ללכאורה משמע דר"ע ס"ל צמתני כר' יוסי הגלילי דא"ל אני (ה) אדון לפניך ומתוך פ"ה דמתני נמי משתמע הכי וי"ל דדא"ל ר"ע דמתני אליבא דר' יוסי הגלילי קאמר וליה לא ס"ל אכן קר"ל קאת דלעיל קאמר דלר' יוסי בר' יהודה מיצעי קרא גס כן לכדר"ע אלמא כוותיה דרש להו לקרא וי"ל דה"ק ליה לכדריי עקיבא אליבא דר' יוסי הגלילי: **בהמה** תוביח. פירוש דאפילו בהמה (א) עממה אינה נאסרת להדיעט אלא עשה דא מעשה והא דאמרין לקמן בפ' ר' ישמעאל (דף נז.) המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה ה"ה לשל עצמו והא דקאמר חבירו לגלוי דאף בשל חבירו אסרה בעשיית מעשה אי נמי קמ"ל דאף לגבוה לא אסרה כיון שאינה שלו: **מבהמה** תמה ומאלין יבש. כאן פרש"י מה שנתתי לעיל דהוי נטעו ולבסוף עבדו היכא דנטעו גרעין וזה לשונו ומאלין יבש דנשתנה מצריותו ואפ"ה לא מתסר לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה הלז השוע שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לשם עבודת כוכבים דתפיסה דנטייעה דמעיקרא לא הויא תפיסה לרבנן ללאו אילן הויא הרי שעתא דנטעו גרעין ור' יוסי ברבי יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר לא משכח לה אלא באילן שעלה מאליו דאפילו לר' יוסי בר' יהודה לא מתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו עכ"ל וא"ת צעלה מאליו נמי מ"מ אילן שלפני זה שינא זה מגרעינו היה צו תפיסת יד אדם וי"ל דהב"ע באילן שעלה מאליו משעת ימי בראשית בגון יער ומיהו פירושו אי אפשר דפרשי' לעיל:

להשתחוות לה מהו קא סלקא דעתך להשתחוות לה והשתחוה לה וקא מיבעיא ליה האי זקיפתה אי הוי מעשה אי לא הוי מעשה אבל לא זקף לא מיתסרא ש"מ בני ר' חייא דשרור לא לעולם אימא לך בני רבי חייא דאסרי * להשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה והכא במאי עסקינן כגון שוקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ולמאן אי "למאן דאמר עובדת כוכבים של ישראל אסורה מיד אסורה אי למאן דאמר עד שתיעבד הא לא פלחה לא צריכא כגון שוקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה * כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל * ישראל ישוקף לבינה להשתחוות לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה אסורה וקא מיבעיא ליה לבינה הוא דמינכרא זקיפתה אבל ביצה לא או דלמא הלא שגא תיקו: בעי רמי בר חמא המשתחוה להו אכניו מהו למזבח

קפסה ולא השתחוה לה: **עבודת כוכבים של ישראל**. שהקים ישראל
 וְיִשְׂרָאֵל אֲלִיבָא דִמְאָן קִבְּעִי חֻקֶּיהָ לְמִלְחָמָה כִּיּוֹן לְדִלְהוּ לָא (ש) תְּפִיסַת
 יָמֵי מִשְׁחָה הִיר קִרְאָה עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וְלִמְ"ד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 קִבְּעִי יִשְׁמִיטָא דְשִׁרְיָא: **לֹא לְרִיבָא כּוֹ**. לְעוֹלָם אֲלִיבָא דִמְ"ד עַד שְׁמִיעֵד קִבְּעִי
 יִרְיִינוּ הִיא לֹא דְעוּבַד כּוֹכָבִים הוּא וְאִין יִכּוֹל לְאִסּוּר בְּהַשְׁתַּחֲוֹתָא דְבִר
 לִי דַעְתָּא דְלֹא לֹא דְבִלִי יִשְׂרָאֵל דַּעְתִּיהָ לֹא הוּא מִיתַסְרָא בְּהַשְׁתַּחֲוֹתָא
 לְאִו דְּעוּבַד כּוֹכָבִים הוּא וְאִין יִכּוֹל לְאִסּוּר בְּהַשְׁתַּחֲוֹתָא דְבִר שְׁאִין שְׁלֹ
 ה עֲבוּד כּוֹכָבִים שְׁלִיחוֹתֶיהָ קֹא עֲבִיד: **לְנִינָה**. בִּידִי אֲדָם נַעֲשִׂית וְנִסְתַּרְת
 שֶׁס עֲבוּדַת כּוֹכָבִים לֹא מִיתַסְרָא דְכִיּוֹן דְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא אִינֵה נִסְתַּרְת
 מִיָּה דְשִׁחוּלָא לְקַנְן בְּפִקֵּר ר' שִׁמְעֵאל (דף קכג:) וְהִנֵּי לְעִינִי גְלוּי דַּעְתָּא
 לִי מִשְׁחָה גְבוּפוּ וְנִסְתַּר מִיַּד בְּהַשְׁתַּחֲוֹתָא לְנִי ר' חִיָּא קִימְבִּיעִיל לִיָּה
 שְׁהִיא זְקוּפָה נִרְתִּית גְּבוּה וְאִיכָא גְלוּי דַּעְתָּא אֲבָל יִזְיָה לֹא כּוֹ:
 לִיָּה מִי חִיָּל שֶׁס עֲבָד לְהַחֲמוּבִיר לְאִסּוּר לְנִבּוּה אִין לֹא

ואם

אימא לך דבני ר' ח